

NOUTAJIEN RODUNOMAISTEN KOKEIDEN SÄÄNNÖT

Hyväksytty Kennelliiton valtuustossa 30.11.2008.
Voimassa 1.1.2009 alkaen.

OSA 1. YLEISET MÄÄRÄYKSET

1. SÄÄNTÖJEN SISÄLTÖ

1. Yleiset määräykset, jonka vaatimukset koskevat kaikkia jäljempänä esitettyjä koesääntöjä.
2. Noutajien taipumuskoe (**NOU**)
3. Noutajien A-metsästyskoe (**NOME-A**)
4. Noutajien B-metsästyskoe (**NOME-B**)
5. Noutajien käytännön metsästyskoe (**NKM**)
6. Noutajien Working Test (**NOWT**)

Näitä sääntöjä täydennetään tarvittavalla määrällä ohjeita, jotka eivät saa olla ristiriidassa sääntöjen kanssa.

2. MUUTOKSET SÄÄNTÖIHIN

Muutokset näihin sääntöihin valmisteleerotujärjestöjen alainen noutajien rodunomaisten kokeiden tuomaritoimikunta/tuomarikunta yhteistyössä rotujärjestöjen yhteistyöelimen kanssa. Rotujärjestöjen hallitukset esittävät hyväksymänsä muutokset Suomen Kennelliiton valtuuston vahvistettavaksi.

3. KOELAJIT

Noutajien taipumuskokeet ovat joko yleisiä, yhdistysten jäsenille tarkoitettuja tai rotukohtaisia kokeita. **A-metsästyskokeet** ovat yleisiä kokeita ja kilpailuja, valtakunnallisia rotukohtaisia mestaruuskokeita tai kansainvälisiä kokeita.

B-metsästyskokeet ja **Working Test** ovat joko yleisiä, yhdistysten jäsenille tarkoitettuja tai rotukohtaisia kokeita ja kilpailuja.

Noutajien käytännön metsästyskoe on yleinen koe.

4. OSALLISTUMISOIKEUS JA SEN RAJOITTAMINEN

Kokeisiin saavat osallistua Kennelliiton rekisteröinti- ja rokotusvaatimukset täyttävät, noutajarotuiset koirat sekä FCI:n jäsenjärjestöjen rekisteröimät ja ulkomaalaisen omistamat noutajat, jotka ovat vähintään 9 kuukauden ikäisiä. Ulkomaalaisten koirien tulosvaatimuksista päättää tuomaritoimikunta tapauskohtaisesti.

Noutajien metsästyskokeisiin ja **Working Testiin** osallistuminen edellyttää hyväksytyä taipumuskoesuoritusta lukuun ottamatta Working Testin nuorten luokkaa. Kansainvälisessä kokeessa palkittu koira on oikeutettu osallistumaan A-kokeeseen.

Koiran tulee osallistua NOWT:ssä samaan luokkaan kuin NOME-B-kokeessa, mikäli sen tulokset NOWT:ssa eivät edellytä/oikeuta ylempään luokkaan kilpailemiseen.

Noutajien B-metsästyskokeissa on koirilla, joilla ei ole seuraavaan ylempään koeluokkaan tai käyttöarvoon vaadittavia koetuloksia, etuoikeus kokeeseen osallistumiseen ko. koetulokset omaaviin koiriin nähden. Etuoikeus ei ohita virallisessa koeilmoituksessa mainittuja etuoikeuksia, eikä ole voimassa mestaruuskokeissa.

Mikäli Noutajien A-metsästyskokeessa on määräajan puitteissa ilmoittautuneita enemmän kuin kokeessa paikkoja, valitaan puolet (1/2) osallistuvista koirista A-kokeissa aiemmin saavutettujen koetta edeltävien kahden vuoden tulosten perusteella, tai niiden puuttuessa B-kokeiden ja Working Testien tulosten perusteella, jotka huomioidaan samanarvoisina. Toinen puoli koirista valitaan kokeeseen arvannon perusteella. FIN KVA-FT-tittelin omaavat koirat ovat oikeutettuja pääsemään kokeeseen ilman tuloksiin perustuvaa karsintaa.

Noutajien käytännön metsästyskokeeseen (NKM) saavat osallistua koirat, jotka ovat saavuttaneet NOME-B-kokeessa vähintään kaksi (2) kertaa VOI 1 - palkinnon Suomessa järjestetyissä kokeissa ja jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet hyväksytysti NKM-koetta.

Kilpailuun ei saa osallistua

- sairas koira,
- kiimainen narttu
- narttu 30 vrk ennen odotettua synnytystä ja alle 42 vrk synnytyksen jälkeen
- koira, joka ei täytä Kennelliiton voimassa olevia antidoping määräyksiä (*Liite*),
- vihaisesti käyttäytyvä koira
- vuonna 2001 tai sen jälkeen syntynyt koira, jolle on maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1070/2000) vastaisesti suoritettu eläimen ulkonäön muuttamiseksi leikkaus (*Liite*).

Koetoimikunnan on tarkistettava osallistumisoikeus.

Koetoimikunnalla on oikeus rajoittaa osallistuvien koirien lukumäärä kulloinkin voimassa olevien Kennelliitto ohjeiden mukaisesti. Rotukohtaisiin ja jäsenten välisiin kokeisiin ja kilpailuihin osallistumisesta määrätään erillisillä Kennelliiton vahvistamilla ohjeilla.

5. JÄÄVIYS

Noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa Kennelliiton yleistä jääviyssääntöä.

6. JÄRJESTÄMISLUVAN MYÖNTÄMINEN

Näitä sääntöjä noudatetaan FCI:n, Kennelliiton hallituksen, kennelpiirien myöntämissä ja rotujärjestöjen hyväksymissä noutajien taipumus-, metsästys- ja käytännön metsästyskokeissa. FCI myöntää kansainväliset kokeet. Kennelliiton hallitus myöntää valtakunnalliset mestaruuskilpailut, niiden valintakokeet ja maaottelut. Kennelpiirit myöntävät yleiset ja jäsenten väliset kokeet. Kokeella tulee olla rotujärjestön hyväksyntä. Koetoimikunnassa tulee olla vähintään yksi koetoimitsijakurssin hyväksytysti suorittanut henkilö.

7. KOELUVAN ANOMINEN

7.1 Luvan anoja ja järjestelyvastaava

Kokeiden toimeenpanoluvan anoo järjestävä yhdistys, jonka tulee olla Kennelliiton ja rotujärjestön jäsen. Kokeen järjestelyistä huolehtii järjestävän yhdistyksen nimeämä koetoimikunta. Käytännön metsästyskokeita ei tarvitse anoa .

7.2 Anomisen määräaika

Kokeet on anottava Kennelliiton kulloinkin määräämänä aikana.

7.3 Anomuksen sisältö

Koeanomuksessa on mainittava järjestävä yhdistys, kokeen nimi ja luonne, osanottorajoitukset, etuoikeudet osallistumiseen, koeaika ja -paikka, kilpailuluokat, osanottomaksun suuruus sekä kenelle ja milloin ilmoittautuminen ja osanottomaksu suoritetaan, tehtävään suostunut ylituomari ja hänen varamiehensä sekä koetoimikunnan puheenjohtaja. Anottaessa kokeeseen rajoitettua osanottajamäärää tulee rajoittamisessa noudattaa Kennelliiton asiasta antamia ohjeita.

Jos NOME-B-kokeen voittajaluokassa on noudettavana tarkoitusta varten valmistettuja noutoesineitä, dummyja, tulee sen ilmetä anomuksesta.

7.4 Anomus osoitetaan

Anomus jätetään sille kennelpiirille määräaikaan mennessä, jonka alueella koe järjestetään. Jäljennös koeanomuksesta toimitetaan järjestävän yhdistyksen kotipaikan kennelpiirille.

7.5 Kokeesta ilmoittaminen/tiedottaminen

Kennelpiirit tai rotujärjestöt ilmoittavat myöntämistään virallisista kokeista Kennelliiton määräaikaisilmoitusten mukaisesti julkaistavaksi Koiramme-lehdessä. Rotujärjestöt ilmoittavat kokeista jäsenjulkaisuissaan. NOME-B-kokeen voittajaluokan ilmoituksessa on mainittava, jos noudettavana on dummyja.

8. KOKEIDEN JA KILPAILUJEN AJANKOHDAN SIIRTO TAI PERUUTTAMINEN

Noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa Kennelliiton yleistä sääntöä kokeiden siirrosta ja peruuttamisesta (liite)

9. KOKEEN TUOMARIT

- kokeen ylituomarina on oltava Kennelliiton päteväimä kyseisen koemuodon ylituomari tai jonkun FCI:n jäsenmaan hyväksymän kenneljärjestön päteväimä ja Kennelliiton hyväksymä ko. kokeen ylituomari.
- ylituomarin on oltava Kennelliiton ja rotujärjestön jäsen

Tuomarin ei tule ottaa vastaan kutsua arvostella kokeissa, ellei hän ole arvostellut ja osallistunut jatkokoulutuksiin tämän sääntökirjan **osassa B** vaaditulla tavalla.

Tuomarit kutsutaan aina kirjallisesti ja tuomareille ilmoitetaan koiramäärä välittömästi ilmoittautumisajan päätyttyä.

Tuomareiden varaamisessa tulee ottaa huomioon kokeeseen alustavasti suunniteltu koiramäärä. Ohjeena voidaan pitää sitä, että yksi tuomari arvostelee yhden päivän aikana taipumuskokeessa enintään 16 koiraa sekä B-metsästyskokeen alokas- ja avoimessa luokassa enintään 15 koiraa (parityöskentelyssä 16) ja voittajaluokassa enintään 12 koiraa. Muissa koemuodoissa kokeen ylituomari päättää koiramäärästä keskusteltuaan muiden tuomareiden ja järjestäjien kanssa.

Useamman tuomarin kokeen ollessa kysymyksessä, kokeen järjestäjä nimeää ylituomarin, huomioonottaen tuomarin jääviyden.

Harjoitus- tai koearvostelua haluava tuomarikokelas ottaa itse yhteyttä ja sopii asiasta ko. ylituomarin sekä kokeen koetoimikunnan kanssa.

10. ILMOITTAUTUMINEN KOKEESEEN JA SIITÄ POIS JÄÄMINEN

10.1 Ilmoittautuminen

Kokeeseen ilmoitaudutaan järjestävän yhdistyksen antamaa määräaikaa noudattaen. Vain maksetut ilmoittautumiset huomioidaan, ellei koetta järjestävä yhdistys ole toisin ilmoittanut.

10.2 Jälki-ilmoittautuminen

Koetoimikunnalla on oikeus ottaa vastaan jälki-ilmoittautumisia, mikäli kokeessa on tilaa. Asiasta on sovittava arvostelevan tuomarin kanssa.

10.3 Poisjääminen

Ilman pätevää syytä osanottomaksua ei palauteta. Päteväksi syyksi poisjäämiseen katsotaan koiran alkanut kiima sekä koiran tai omistajan sairaus, joka on lääkärintodistuksella todistettava. Poisjäämisestä on välittömästi ilmoitettava koetoimikunnalle, kuitenkin viimeistään ennen kokeen alkua.

11 KOIRAN OHJAAJA

Koiranohjaaja on kokeen aikana aina koiran virallinen edustaja, riippumatta koiran omistussuhteista. Koiralla tulee olla sama ohjaaja koko koesuorituksen ajan. Koiranohjaajan tulee tarkoin noudattaa arvostelevan tuomarin antamia ohjeita. Koiran aiheuttamista ja koiralle aiheutuneista vahingoista vastaa koiran omistaja.

12. KOKEIDEN TULOKSET

12.1 Tulosten tarkastus

Kokeen sihteeri tarkastaa kaikki tulokset ja huolehtii niiden merkitsemisestä Kennelliiton koepöytäkirjalomakkeelle, koirakohtaisille lomakkeille sekä rotujärjestön hyväksymään arvostelulomakkeeseen ja jättää ne viipymättä ylituomarin tarkastettaviksi. Ylituomarin on vahvistettava Kennelliiton koepöytäkirjat nimikirjoituksellaan.

12.2 Tulosten lähettäminen

Koetoimikunnan on lähetettävä ylituomarin tarkastamat ja vahvistamat koepöytäkirjat sekä koirakohtaiset pöytäkirjat viikon kuluessa kokeen päättymisestä koeluvan myöntäjälle.

13 KOIRIEN ARVOSTELU

Kaikki koirat arvostellaan rodusta riippumatta samoin arvosteluperustein. Tuomarikunta voi yhteisellä päätöksellä sopia lisäohjeita arvosteluun, joita tuomareiden on sääntöjen ohella noudatettava. Ohjeet eivät saa olla ristiriidassa sääntöjen kanssa.

14. ERILLISOHJEET

Ylituomarin, arvostelevan tuomarin, koiranohjaajan, koetoimikunnan ja koetoimitsijan tehtävät ja velvollisuudet määritellään tarkemmin Kennelliiton hallituksen hyväksymillä ohjeilla.

15. ERIMIELISYYDET JA VALITUKSET

Sääntöjen mukaisesta arvostelusta ja tuomarin näkemyksestä ei voi valittaa.

Kokeissa ja kilpailuissa syntyneissä erimielisyyksissä noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa Kennelliiton yleistä muutoksenhakusääntöä. (liite)

OSA 2. NOUTAJIEN TAIPUMUSKOESÄÄNNÖT (NOU)

Hyväksytty Kennelliiton valtuuston kokouksessa 27.11.2005

Voimassa 1.4.2006 alkaen

1. TAIPUMUSKOKEEN TARKOITUS

Taipumuskokeen tarkoituksena on todeta onko koiran luonne kyseiselle noutajarodulle tyypillinen ja onko koiralla edellytyksiä koulutettavaksi pienriistan talteenottoon ja noutajien metsästyskokeeseen. Koiria arvosteltaessa otetaan huomioon metsästysominaisuuksia koskevat jalostukselliset tavoitteet. Noutajien taipumuskokeen hyväksytty suorittaminen on edellytyksenä muotovalion (FIN MVA) arvoon ja oikeuttaa osallistumaan noutajien metsästyskokeisiin ja Working Testiin.

2. KOKEEN JÄRJESTÄMINEN

Kokeita anottaessa ja järjestettäessä on noudatettava sääntökirjan osassa yksi (1) annettuja yleisiä sääntöjä ja määräyksiä sekä kennelliiton yleisiä määräyksiä. Tuomari vastaa siitä, että kokeessa noudatetaan sääntöjä ja ohjeita.

3. RIISTA

Kokeessa käytetään ns. kylmää riistaa. Koiran noudettavissa tulee olla vähintään kahta eri riista- tai vahinkolintulajia. Vesityöskentelyssä on käytettävä vesilintuja. Hakualueella saa käyttää vain yhtä riistalajia. Jälki vedetään kanilla, joka saa painaa 1,5-3 kg.

Kaikilla koirilla on oltava samat riistalajit. Riistan tulee olla hyväkuntoista ja pakastetun riistan täysin sulanutta. Rauhoitettuja riistalajeja ei saa käyttää.

4. KOKEEN SUORITTAMINEN

4.1 Yleistä

Koiran ominaisuuksien ja luonteenpiirteiden arvioiminen taipumuskokeen avulla edellyttää koeolosuhteiden järjestämistä mahdollisimman tasapuoliseksi kaikille koirille. Koirien suoritusjärjestys määrätään arvalla, mutta niin, että samassa ryhmässä on vähintään kaksi (2) samaa sukupuolta olevaa koira. Koira pidetään kytkettynä suoritusten alussa.

Kokeen alussa koirien ohjaajille pidetään alkupuhuttelu, jossa kerrotaan kokeen periaatteet ja mainitaan mm. paikka, jossa koirat voidaan uittaa ennen suoritusta. Tarkemmat toimintaohjeet annetaan jokaiselle ohjaajalle suorituspaikoilla.

Kaulapannan tai muun varusteen käyttö koesuorituksen aikana on kielletty. Suoritusten aikana ohjaaja ei saa käyttää apuvälineitä, jotka voidaan tulkita pakotteiksi. Koira ei saa kurittaa koepaikalla eikä kokeen aikana.

Vesi- ja hakutyön jälkeen annetaan koiran suorituksesta suullinen arvio ja siinä kerrotaan, osallistuuko koira jäljelle vai ei. Jäljelle pääsyn edellytyksenä on koiran siihenastisten suoritusten hyväksyminen.

4.2 Suoritusten kuvaus

Sosiaalinen käyttäytyminen

Kokeen alussa tuomari kokoaa ryhmänsä, mieluiten kuusi (6) koira kerrallaan ohjaajineen, maastosuorituspaikan läheisyyteen. Koirat seisovat puoliympyrän muodossa kytkettynä tuomarin edessä. Tuomari selostaa lyhyesti kokeen kulun ja muut järjestelyt. Samalla tuomari tarkkailee koirien käyttäytymistä ryhmässä sekä tutustuu erikseen jokaiseen koiraan. Tuomari seuraa koirien käyttäytymistä eri tilanteissa koko kokeen ajan.

Vesityö

Rannan tulee olla helppokulkuinen ja sellainen, että kahluumatka jää mahdollisimman lyhyeksi. Vesialueen pitää olla niin suuri, että koiralle ei tule kiusausta nousta vastarannalle eikä kiertää rantaa tai laituria pitkin linnulle.

Koiran uimahalu testataan vesilinnun noudon avulla. Koiralle tehdään kaksi vesinoutoa vesilintua käyttäen. Ensimmäinen heitoista tehdään rannalta ja toinen veneestä ja vähimmäisnoutoetäisyyden on oltava 20 metriä. Jälkimmäisen heiton yhteydessä ammutaan laukaus haulikolla. Koira pidetään kytkettynä suoritusten alussa.

Ampuja voi olla joko rannalla tai veneessä, mutta vähintään kuuden (6) metrin etäisyydellä koirasta. Koiralla tulee olla mahdollisuus nähdä ampuja laukauksen ja heiton aikana.

Haku

Hakualueen tulee olla sellainen, että koira ei jatkuvasti näe ohjaajaa työskennellessään maastossa. Alueelle sijoitetaan viisi (5) riistaa suoritusvuorossa olevan koiran näkemättä. Pisin noutoetäisyys on vähintään 50 metriä. Haku voidaan suunnitella myös siten, että ohjaaja saa liikkua merkittyä reittiä ja lähettää koiran alueelle eri kohdista. Liikkuva haku edellyttää, että riistat on sijoitettu riittävän kauas merkityltä kulku-uralta.

Koiran tullessa lähtöpaikalle se asetetaan istumaan kytkettynä, ammutaan laukaus haulikolla ja heitetään hakualueelle lintu (6. riista). Koiralla tulee olla mahdollisuus nähdä heitto, mutta ei välttämättä linnun putoamispaikkaa.

Ampuja on noin kuuden (6) metrin etäisyydellä koirasta heiton suunnassa. Tarvittaessa riistan heittäjä voi äänellä tuomarin kehotuksesta ennen laukausta kiinnittääkseen koiran huomiota. Toimitsijat poistuvat alueelta ennen kuin tuomari antaa luvan lähettää koira hakuun.

Katsojat sijoitetaan niin, että he eivät häiritse koiran ja ohjaajan työskentelyä. Muiden koirien tulee olla näkösuojassa ja riittävän kaukana suorituspaikasta.

Jäljestäminen

Laahausjäljen pituus on noin 80 metriä. Jälki vedetään kanilla maaston luonnollisia kulkureittejä seurailleen. Vetokanin sijaan jäljen päähän voidaan laittaa toinen kani. Vetäjä poistuu paikalta jälkiä sotkematta.

Tuomarilla tulee olla mahdollisuus seurata koiran jäljestämistä ja käyttäytymistä kanilla.

Jälkien vähimmäisetäisyys toisistaan on noin 50 m. Avomaasto, harva aluskasvillisuus ja voimakas tuuli edellyttävät jälkien välisen etäisyyden lisäämistä.

Koirat on pidettävä näkösuojassa jälkien vetämisen aikana.

5. ARVOSTELU

Tuomarin on pyrittävä toimimaan niin, että koira saa suoritusten aikana kaiken mahdollisen avun taipumustensa osoittamiseksi. Tuomarilla on oikeus kokeilla koira useampia kertoja erilaisissa tilanteissa saadakseen mahdollisimman perusteellisen kuvan koiran taipumuksista ja luonteenpiirteistä.

Jos yksittäinen arvostelukohta on vaikeasti arvosteltavissa, niin päätetään ensin tuleeko koira hyväksytyksi vai ei. Tuomari tekee päätöksen saamansa yleisvaikutelman perusteella. Jos koiran kaikki arvostelukohdat on hyväksytty, on koiran kokonaissuoritus myös hyväksyttävä.

Koe on testi, eikä ole soveliaista valita parasta koira.

Kaikki osasuoritukset arvostelee sama tuomari.

Arvosteltavat ominaisuudet

Sosiaalinen käyttäytyminen, suhtautuminen vieraisiin ihmisiin ja koiriin

Noutajat ovat yhteistyöhaluisia ja luonteeltaan eri tilanteisiin sopeutuvia tarmokkaita metsästyskoiria. Noutajat suhtautuvat yleensä ystävällisesti ja myönteisesti vieraisiin ihmisiin ja koiriin. Arvostelussa on otettava huomioon noutajien rotumääritelmissä mainitut luonteenpiirteet.

Selvästi pelokas, hyökkäävä tai yliihkeä koiran käyttäytyminen on hylättävä. Hylkäämisestä seuraa, ettei koira osallistu muihin suorituksiin. Sosiaalista käyttäytymistä seurataan koko kokeen ajan ja se voidaan hylätä vielä myöhemmin kokeen aikana.

Uimahalu

Noutajan tulee työskennellä mielellään vedessä.

Koira, joka ei mene uimaan tai menee ainoastaan jatkuvista kehotuksista, on hylättävä. Suoritus on syytä toistaa, kunnes tuomari on vakuuttunut koiran kyvystä. Vesityössä hylätty koira ei osallistu hakuun.

Hakuinto

Noutajat työskentelevät itsenäisesti, innokkaasti ja vauhtinsa säilyttäen koko hakutyön ajan.

Selvästi laskeva tai olematon hakuinto on hylättävä. Pelkästään pakonomaisesti tapahtuva hakutyöskentely ei ole hyväksyttävä.

Noutohalu

Noutajan tulee tarttua riistaan empimättä ja oma-aloitteisesti. Muutamia ohjaajan kehotuksia tai tuomarin apua voidaan sallia eri riistalajeilla. Koiran on kuitenkin noudettava kaikkia riistalajeja, esimerkiksi kani jälkiosuudella.

Toistuvat kehotukset tai kieltäytyminen useasta noudosta johtavat arvostelukohdan hylkäämiseen.

Nouto-ote

Noutajien ote riistoista on pehmeä, tasapainoinen ja varma. Pallottelu riistaa vahingoittamatta tai pinnallinen ote on hyväksyttävissä. Riistan vahingoittaminen, riistan päällä kieriminen tai liiallinen leikkittely riistan kanssa ovat hylkääviä ominaisuuksia.

Riistan vahingoittamista epäillessään tuomarin on aina ehdottomasti varmistuttava asiasta ennen lopullista päätöksentekoa.

Palauttaminen

Ripeä riistan palauttaminen suoraviivaisesti ohjaajan käteen on toivottavaa. Lievä aikailu sekä riistojen pudottelu ohjaajan lähelle ovat hyväksyttävissä.

Jos koira jättää useimmat noudot kesken, merkkää jatkuvasti reviiriään tai ei nouda vesilintua rantaveteen, on suoritus hylättävä.

Reagointi laukauksiin

Noutajat ovat laukauksen aikana rauhallisia, keskittyneitä ja äänettämiä. Lievä rauhattomuus ja vaimea ääntely voidaan kuitenkin hyväksyä.

Koira, joka selvästi pelkää laukausta ja menettää toimintakykynsä tai on häiritsevän äänekäs on hylättävä.

Itseluottamus ja aloitekyky

Noutajat työskentelevät itsenäisesti ja selvittävät annetun tehtävän ohjaajaansa liiaksi tukeutumatta.

Itseluottamusta ja aloitekykyä arvostellaan kaikissa osasuorituksissa, mutta erityisesti jäljestämistehtävässä. Koira, joka ei työskentele itsenäisesti eikä esimerkiksi uskalla edetä oma-aloitteisesti kanille tai vesilinnulle on hylättävä.

Jos vesityöskentelyn aikana ilmenee itseluottamuksessa puutteita, jotka ovat vaikeasti arvosteltavissa, ei osasuoritusta välttämättä tarvitse hylätä tai hyväksyä välittömästi suorituksen jälkeen, vaan koetta voidaan jatkaa ja palata onnistuneen hakutehtävän jälkeen uudelleen vesityöskentelyyn.

Yhteistyö

Noutajat haluavat toimia yhteistyössä ohjaajansa kanssa. Hyväksyttävään suoritukseen vaaditaan, että koira on ohjaajansa hallittavissa.

Koira, joka ei välitä ohjaajastaan, on alistunut tai pelokas, on hylättävä.

Yleisvaikutelma

Yleisvaikutelmaan kirjataan yhteenvetona koiran ominaisuudet suoritettujen tehtävien perusteella. Yhteenveto on pyrittävä kirjaamaan mahdollisemman positiiviseen sävyyn, mutta myös selvät puutteet on mainittava. Vainun käyttö voidaan tarvittaessa mainita yleisvaikutelmassa.

Kokeen keskeyttäminen

Tuomarilla on oikeus keskeyttää koe, jos koiran ja ohjaajan välinen yhteistyö on niin puutteellista, että kokeen suorittaminen ei onnistu. Samoin jos koiralla on sellaisia ominaisuuksia, että kokeen jatkaminen ei ole mielekästä. Koe keskeytetään aina hylätyn osasuorituksen jälkeen. Lisäksi koiran suoritus on keskeytettävä, jos ohjaaja kurittaa koira koepaikalla tai jos koira loukkaantuu.

Palkitseminen

Koiran suoritus arvioidaan **hyväksytyt/hylätty**-periaatteella. Koeselostuksen kaikkien kohtien tulee olla hyväksytyt, jotta koira voidaan hyväksyä kokeessa. Arvostelu kirjataan rotujärjestön hyväksymälle arvostelulomakkeelle.

Hyväksytystä koesuorituksesta annetaan kunniakirja.

OSA 3. NOUTAJIEN A-METSÄSTYSKOKEEN SÄÄNNÖT (NOME-A)

Hyväksytty Kennelliiton valtuuston kokouksessa 27.11.2005

Voimassa 1.4.2006 alkaen

1. KOKEEN TARKOITUS

Kokeen tarkoituksena on arvostella noutajien ominaisuuksia metsästystilanteessa tiedon saamiseksi jalostustyötä varten.

2. KOKEEN JÄRJESTÄMINEN

Kokeita anottaessa ja järjestettäessä on noudatettava sääntökirjan osassa yksi (1) annettuja yleisiä sääntöjä ja määräyksiä sekä kennelliiton yleisiä määräyksiä. Tuomarit vastaavat siitä, että kokeessa noudatetaan sääntöjä ja ohjeita.

Kokeet järjestetään aidossa metsästystilanteessa niin, että noudettava riista pudotetaan osallistuvien koirien läsnä ollessa.

2.1 Tuomarit

Kokeen arvostelevat ylituomari sekä hänen lisäkseen vähintään yksi arvostelutuomari. Arvostellessaan kokeen kaikki tuomarit ovat tasavertaisia. Tuomareiden pätevyudet selviävät tuomarioimikunnan ylläpitämästä tuomariluettelosta.

3. KOELUOKAT

Koe järjestetään vain **voittajaluokassa (VOI)**, johon saavat osallistua NOME-B-kokeessa tai Working Testissä AVO 1 -palkinnon saavuttaneet koirat.

4. KOIRANOHJAAJA

Kokeen sujuva läpivienti edellyttää, että myös koiranohjaajat ovat tutustuneet näihin sääntöihin.

Ohjaajan tulee noudattaa tuomareiden ja toimitsijoiden ohjeita. Koira voidaan hylätä, jollei se kutsuttaessa arvosteltavaksi ole paikanpäällä käytettävissä.

Koirat pidetään kytkemättöminä arvostelun ajan, ellei tuomari toisin määrää. Koiran saa lähettää selvällä käsimerkillä. Koira ohjaamisessa kokeen aikana suositellaan pillin käyttöä.

Kaulapannan tai muun varusteen käyttö koesuorituksen aikana on kielletty. Suoritusten aikana ohjaaja ei saa käyttää apuvälineitä, jotka voidaan tulkita pakotteiksi. Koira ei saa kurittaa koepaikalla eikä kokeen aikana.

5. RIISTA

Noudettavana voi olla kaikkia riista- ja vahinkolintulajeja sekä turkiseläimiä lukuun ottamatta petoeläimiä.

6. KOKEEN SUORITTAMINEN

Koirien suoritusjärjestys määrätään pääsääntöisesti arvalla.

Kokeet järjestetään joko ajajahdeissa, jossa noutajat istuvat passissa ampumaketjun takana ja riista ajetaan liikkeelle ajoketjun avulla tai metsästysmuodossa, jossa koirat ohjaajineen, tuomarit, ampujat ja ajomiehet etenevät samalla linjalla karkottaen edessä olevan riistan. On toivottavaa, että kokeita järjestettäisiin molemmilla tavoilla, samoin vesilinnun metsästyksen yhteydessä.

a) Ajohdeissa tuomarit asettavat koirat niin, että niillä on hyvä mahdollisuus nähdä pudotukset. Haavoittunut riistaa pyritään noutamaan välittömästi pudotuksen jälkeen. Muille pudotuksille koirat lähetetään ajon jälkeen.

b) Metsästettäessä linjalla kulkien, tuomarit, vuorossa olevat koirat ohjaajineen ja ampujat liikkuvat eteenpäin linjassa. Kun riista on ammuttu, linja pysähtyy ja tuomarin pyynnöstä koira lähetetään noutamaan riistaa.

7. ARVOSTELU

Arvosteluperusteet ovat samat kuin noutajien kansainvälisessä kokeessa. Soveltuvilta osin noudatetaan myös NOME-B-kokeen sääntöjä.

7.1 Arvosteltavat ominaisuudet

Noutaja seuraa tiiviisti ohjaajan sivulla, on hiljaa ja pysyy paikallaan ilman, että koiran ohjaaja joutuu kiinnittämään huomiota koiraan.

Koiran tulee olla tarkkaavainen, painaa mieleensä putoamispaikat ja muistaa ne varsin pitkään. Kun koira lähetetään noutoon, sen tulee esittää hyvää hakutyötä, oma-aloitteisuutta, vainunkäyttöä ja riistanlöytökykyä. Koira ei saa välttää minkäänlaista maastoa ja sen pitää mennä veteen kehotuksitta.

Löydettyään riistan koiran on noudettava se pehmeällä ja tasapainoisella otteella, palautettava nopeasti sekä luovutettava ohjaajalle käteen.

Kun koira lähetetään noutamaan riistaa, jonka putoamista sillä ei ole ollut mahdollista nähdä, tulee sen halukkaasti totella käskyjä ja toimia hyvässä yhteistyössä ohjaajan kanssa.

7.2 Koiran suorituksen keskeyttäminen

Jos koira tekee jonkun hylkäävän virheen tai kaksi vakavaa virhettä, sen suoritus keskeytetään. Samoin menetellään, jos vähintään kaksi tuomaria on sitä mieltä, että koira ei enää voida palkita. Lisäksi koiran suoritus on keskeytettävä, jos ohjaaja kurittaa koira koepaikalla tai jos koira loukkaantuu.

7.3 Hylkäävät virheet

- aggressiivinen käyttäytyminen
- vinkuminen tai haukkuminen
- paukkuarkuus
- kieltäytyminen menemästä veteen
- kieltäytyminen riistasta
- kovaisuus
- riistan vaihtaminen
- "paukkunouto"
- fyysinen kosketus koiraan
- karkaaminen hallinnasta, ajaa takaa ampumatonta riistaa tai hakee riista suussa

"paukkunouto" = Kun koira jättää ohjaajansa ilman lupaa aikomuksena noutaa ja ohjaaja joutuu pysäyttämään koiransa.

7.4 Vakavat virheet

- huono seuraaminen
- rauhattomuus passipaikalla mikä vaatii ohjaajan huomiota
- huono hallittavuus ja/tai turha häiritseminen metsästystilanteessa
- äänekäs ohjaaminen
- liian riippuvainen ohjaajasta
- hidas ja/tai haluton työskentely
- huolimaton nouto-ote
- huono paikallistamiskyky ja/tai huono muisti putoamispaikan sijainnista
- "first dog down"
- "eye-wipe"

"first dog down" = Koira ei löydä haavoittunutta riistaa (joka tuomarin arvion mukaan on saatavissa talteen), jonka putoamisen se on nähnyt ja jota se on heti lähetetty noutamaan. Muutkaan lähetetyt koirat eivät löydä riistaa, eivätkä tuomarit tai tuomarin määräämät avustajat.

"eye-wipe" = Koira ei onnistu löytämään eikä noutamaan riistaa, jonka noudossa toinen koira onnistuu vastaavissa olosuhteissa tai tuomarit käyvät hakemassa riistan.

7.5 Loppukilpailu

Tuomaristo voi päättää, että kokeen voitosta (sertifikaatista) käydään loppukilpailu, jonka koko tuomaristo arvostelee yhdessä. Loppukilpailuun kutsutaan kaikki koirat, joilla on vielä mahdollisuus 1. palkintoon.

Muille koirille annetaan laatuarvostelu ennen loppukilpailua nähtyjen kierrosten perusteella. Laatuarvostelu voidaan jättää antamatta, jos koiran noutomäärä on jäänyt pieneksi ja mahdollisuudet 1. palkintoon ovat menneet, vaikka koira ei ole tehnyt hylkäävää virhettä.

Mikäli tilanne loppukilpailun jälkeen on kahden tai useamman koiran osalta niin tasainen, että tuomarit eivät halua ratkaista voittajaa, voidaan järjestää uusinta tasatilanteessa olevien koirien kesken. Uusinnassa koirille annetaan niin monta noutamahdollisuutta kuin tuomaristo katsoo tarpeelliseksi.

Suoritukset uusinnassa eivät enää vaikuta koiran saamaan laatuarvosteluun, mutta tuomarit voivat olla jakamatta sertifikaattia, jos voittaneen koiran työskentely ei heidän mielestään ole ollut tarpeeksi hyvää uusinnan aikana.

8. PALKITSEMINEN

Ensimmäinen (1.) palkinto annetaan koirille, joiden kokonaissuoritus on erinomainen. Palkintosija edellyttää, että koira ei ole tehnyt hylkäävää tai vakavaa virhettä. **1. palkinnon** saaneet asetetaan paremmuusjärjestykseen.

Kokeen voittaneelle koiralle voidaan antaa **sertifikaatti (SERT)**, mikäli kokeeseen on osallistunut vähintään kuusi koira ja voittanut koira on noutanut vähintään viisi riistaa.

Toinen (2.) palkinto annetaan koirille, joiden kokonaissuoritus on hyvä. Yksi vakava virhe voidaan sallia, mikäli koiran suoritus on muilta osin moitteeton.

Kolmas (3.) palkinto annetaan koirille, joiden kokonaissuoritus on tyydyttävä.

Koiran palkitseminen edellyttää vähintään kolmen riistan noutamista ilman hylkäävää virhettä. Jos koira tekee hylkäävän virheen tai sen kokonaissuoritus ei riitä hyväksytyyn palkintoon merkitään palkintosijan kohdalle **nolla (0)**.

Jos koiran laatuarvostelu jätetään antamatta tai ohjaaja keskeyttää tilanteessa, jossa tuomarin mielestä koiralla olisi vielä ollut mahdollisuus yltää palkintosijoille, merkitään tulokseksi **viiva (-)**.

Palkintojenjakotilaisuudessa tuomarit kertovat tulokset ja antavat lyhyet suulliset arviot palkittujen koirien suorituksista.

OSA 4. NOUTAJIEN B-METSÄSTYSKOKEEN SÄÄNNÖT (NOME-B)

Hyväksytty Kennelliiton valtuuston kokouksessa 27.11.2005

Voimassa 1.4.2006 alkaen

1. METSÄSTYSKOKEEN TARKOITUS

Kokeen tarkoituksena on arvostella noutajien soveltuvuutta ja halua työskennellä metsästyksenomaisissa tehtävissä ottaen huomioon jalostusta koskevat tavoitteet.

2. KOKEEN JÄRJESTÄMINEN

Kokeita anottaessa ja järjestettäessä on noudatettava sääntökirjan osassa yksi (1) annettuja yleisiä sääntöjä ja määräyksiä sekä kennelliiton yleisiä määräyksiä. Tuomari vastaa siitä, että kokeessa noudatetaan sääntöjä ja ohjeita.

3. KOELUOKAT

Alokasluokka (ALO), johon saavat osallistua noutajien taipumuskokeen hyväksytysti suorittaneet koirat ilman ikärajoitusta. ALO 1 - palkinnon saanut koira siirtyy avoimeen luokkaan.

Avoin luokka (AVO), johon saavat osallistua ALO 1 -palkinnon saaneet koirat. Kaksi kertaa AVO 1 - palkinnon saanut koira siirtyy voittajaluokkaan.

Voittajaluokka (VOI), johon saavat osallistua kaksi kertaa AVO 1 -palkinnon saaneet koirat.

Koira voi jatkaa osallistumisestaan alemmassa luokassa sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin se on saavuttanut ylempään luokkaan oikeuttavan tuloksen. Jos koira osallistuu ylempään luokkaan, se ei enää saa osallistua alempaan luokkaan (katso osa 1 kohta 4).

4. RIISTA JA NOUTOESINEET

Noudettavissa tulee olla vähintään kahta eri riista- tai vahinkolintulajia. Lisäksi voidaan käyttää kaneja tai jäniksiä. Vesityöskentelyssä on käytettävä vesilintua. Jälki vedetään kanilla tai jäniksellä. Kaikilla koirilla on oltava samat riistalajit. Riistan tulee olla hyväkuntoista ja pakastetun riistan täysin sulanutta. Rauhoitettuja riistalajeja ja petoeläimiä ei saa käyttää kokeissa.

Voittajaluokassa voidaan riistojen sijasta käyttää tarkoitusta varten valmistettuja, kangaspällisiä noutoesineitä, dummyja. Kaikille koirille tulee käyttää samansuuruisia (noin 0,5 kg) ja -värisiä dummyja. Dummynheittimen käyttö on sallittua. Samassa kokeessa (luokassa) ei käytetä sekä dummyja että riistoja.

Kun säännöissä myöhemmin puhutaan riistasta, voidaan voittajaluokan osalta tarkoittaa myös dummyja.

5. KOEMAASTO

Koe tulee järjestää alueella, joka vastaa mahdollisimman hyvin todellista metsästyksmaastoa. Kasvillisuuden sekä maa- että vesialueella tulee olla niin tiheää, että riistat ovat useimmissa tehtävissä näkymättömissä. Veden syvyyden on oltava sellainen, että koira joutuu uimaan työskentelyn aikana. Maaston vaikeuden on oltava sopusuhteissa luokan vaatimusten kanssa.

6. KOKEEN SUORITTAMINEN

6.1 Yleistä

Koirien ominaisuuksien arvioiminen metsästyskokeen avulla edellyttää koeolosuhteiden järjestämistä mahdollisimman tasapuoliseksi kaikille saman luokan koirille. Tehtävien ei kuitenkaan tarvitse olla täysin samat kaikille koirille, ja niitä voidaan tarvittaessa muuttaa kokeen aikana, jotta vaatimukset koirille pysyvät tasapuolisina. Mitään kaavamaisista suoritusjärjestystä ei noudateta, vaan koejärjestelyt vaihtelevat koemaaston ja kuvitellun metsästystilanteen mukaan. Kokeessa voidaan kokeilla useampaa koiraa samanaikaisesti. Koirien suoritusjärjestys määrätään pääsääntöisesti arvalla.

Tehtävät laaditaan siten, että ne mahdollisimman hyvin vastaavat todellisia metsästystilanteita. Houkutuskuvia (kaaveita) voidaan käyttää vesialueella metsästykseseen soveltuvalla tavalla. Voittajaluokassa työskentely voidaan suunnitella tapahtuvaksi veneestä.

Kokeen alussa tuomari selvittää ohjaajalle kaikki järjestelyt. Tuomari määrittelee myös ohjaajan toiminta-alueen sekä riistan noutojärjestyksen. Koirat pidetään kytkemättöminä kokeen ajan, ellei tuomari toisin määrää. Koiran saa kaikissa osasuorituksissa lähettää selvällä käsimerkillä. Koiran ohjaamisessa kokeen aikana suositellaan pillin käyttöä.

Kaulapannan tai muun varusteen käyttö koesuorituksen aikana on kielletty. Suoritusten aikana ohjaaja ei saa käyttää apuvälineitä, jotka voidaan tulkita pakotteiksi. Koiraa ei saa kurittaa koepaikalla eikä kokeen aikana.

Koiran ominaisuuksien ja koulutustason arvioimiseksi sille annetaan mahdollisuus suorittaa vähintään kuusi (6) noutoa, osa maalta ja osa vedestä. Työskentelyn aikana ammutaan vähintään kolme (3) laukausta haulikolla. Noutotyöskentely on kaikissa luokissa järjestettävä siten, että on mahdollista arvostella koiran paikallistamiskykyä sekä koiran itsenäistä että ohjattua työskentelyä. Voittajaluokassa on oltava mahdollisuus arvostella koiran käyttäytymistä passipaikalla toisen koiran työskennellessä. Myös AVO - luokassa tällainen voidaan järjestää.

6.2 Suoritusten kuvaus

Kokeen alussa ampujan oletetaan pudottaneen tietyn määrän riistaa. Jotkut putoamispaikoista ovat tarkasti tiedossa, mutta joistakin tiedetään vain putoamisalue. Kokeen aikana jäljitellään riistan pudotuksia heiton sekä haulikon laukauksin ja koiralle annetaan tilaisuus painaa putoamispaikat mieleensä. Tehtäviä voi olla useampia sekä maalla että vedessä.

6.3 Hakutehtävä

Hakualueen tulee olla sellaisen, että koira ei jatkuvasti näe ohjaajaa työskennellessään maastossa. Hakualue voi olla joko maa- tai vesialueella riippuen luokasta ja maaston vaikeusasteesta. Alueelle sijoitetaan riista suoritusvuorossa olevan koiran näkemättä.

6.4 Ohjaustehtävä

Maaston ja vesialueen tulee olla sellaista, että ohjaajalla on mahdollisuus nähdä koiransa suurimman osan aikaa. Ohjausepäisyydet riippuvat luokasta ja maaston vaikeudesta sekä vallitsevista olosuhteista.

6.5 Paikallistamistehtävä

Koiran paikallistamiskykyä voidaan kokeilla yhden tai useamman pudotetun riistan noudoilla. Tehtävä on järjestettävä siten, että koiralla on mahdollisuus havaita riista heiton aikana. Heittojen yhteydessä ammutaan laukauksia haulikolla. Yleensä suositellaan käytäntöä, jossa laukausta seuraa välitön heitto joko maalta tai veneestä. AVO - ja VOI -luokissa tuomari voi määrätä noutojärjestyksen.

6.6 Jäljestäminen

Jälki vedetään vain alokasluokassa. Laahausjäljen pituus on noin 200 metriä. Se vedetään kanilla tai jäniksellä, maaston luonnollisia kulkureittejä myötäillen. Vetoriistan sijaan jäljen päähän voidaan laittaa toinen samaa lajia oleva riista. Vetäjä poistuu paikalta jälkiä sotkematta.

Koiralle ei näytetä jäljen alkua, vaan se lähetetään jäljelle noin 10 metrin etäisyydeltä kohtisuoraan jäljen kulkusuuntaan nähden. Koira voidaan ohjata osoitetulle jälkiuralle.

Jälkien vähimmäisetäisyys toisistaan on noin 50 metriä ja vierekkäiset jäljet pyritään kaartamaan vastakkaisiin suuntiin. Avomaasto, harva aluskasvillisuus ja voimakas tuuli edellyttävät jälkien välisen etäisyyden lisäämistä. Koirat on pidettävä näkösuojassa jälkien vetämisen aikana.

Jälki suoritetaan viimeisenä osasuorituksena ja siihen osallistuvat ainoastaan ne koirat, joilla on mahdollisuus ALO 1 -palkintoon.

7. ARVOSTELU

Koiran kaikki osasuoritukset arvostelee yksi tuomari. Tuomari voi omassa arvostelussaan huomioida muiden samanaikaisesti samaa luokkaa arvostelevien tuomareiden koirasta tekemät havainnot. Alokasluokan jäljen voi arvostella toinen samassa kokeessa arvosteleva tuomari.

Kokeessa arvostellaan koiran kykyä ja halua noutaa riistaa vedestä ja maalta sekä kykyä toimia käyttökelpoisena metsästyskoirana noutajille tyypillisessä metsästyksessä. Kokeessa suoritetaan vain laatuarvostelu eikä koiria aseteta tavallisesti paremmuusjärjestykseen. Paras koira voidaan kuitenkin valita kokeen järjestäjien niin halutessa.

Kokeen alussa jokaiselle koiran ohjaajalle kerrotaan kokeen kulku ja annetaan tarvittavat ohjeet. Ohjeita voidaan antaa myös koko osallistujajoukolle alkupuhuttelun yhteydessä suorituspaikalla.

Suoritusten jälkeen koirasta annetaan suullinen arvostelu, mutta ei lopullista palkintosijaa. Alokasluokassa arvio annetaan ennen jälkeä. Jos koiran suoritukset tässä vaiheessa edellyttävät ensimmäistä (1.) palkintoa, ilmoitetaan, että koira osallistuu jäljelle.

7.1 Arvosteltavat ominaisuudet

Haku

Hakutyöskentelyn on oltava sellaista, että se kattaa koko osoitetun hakualueen, myös sen vaikeimmat kohdat. Koiran on pystyttävä itsenäiseen työskentelyyn, mutta sen on myös tarvittaessa seurattava ohjaajansa merkkejä. Tehoton tai muuten puutteellinen haku katsotaan koiralle vakavaksi virheeksi.

Vainu

Koiran on vainunsa avulla, tuulta hyväksikäyttäen, kyettävä löytämään riistat. Heikko vainunkäyttö on vakava puute koiran ominaisuuksissa. Vainuamisolosuhteiden arviointi on vaikeaa, siksi vainunkäytön arvostelussa on käytettävä erityistä harkintaa.

Tehokkuus ja kestävyys

Tehokas koira työskentelee hyvällä vauhdilla ja on erinomainen riistanlöytäjä. Hyvä kestävyys ilmenee muuttumattomana vauhtina ja intona koko kokeen ajan. Hidas ja tehoton työskentely sekä puutteellinen kestävyys laskevat koiran suorituksen arvoa.

Paikallistamiskyky

Koiran on oltava tarkkaavainen pudotusten aikana ja muistettava havaitsemansa riistan putoamispaikat. Luvan saatuaan sen on noudettava pudotettu riista. Vakavat puutteet paikallistamiskyvyssä johtavat palkintosijan alentamiseen.

Reagointi laukukseen

Koiran on oltava passipaikalla laukausten aikana hiljaa paikallaan sekä tarkkailtava valppaana laukausten suuntaan.

Voittajaluokassa luvaton lähtö laukausten ja pudotusten aikana tai välittömästi niiden jälkeen ("paukkunouto") johtaa kokeen keskeyttämiseen, avoimessa luokassa se johtaa palkintosijan alenemiseen ja useampi kokeen keskeyttämiseen. Alokasluokassa koiran suoritus keskeytetään, jos koira ei saada suorituksen alussa asettumaan kytkemättömänä paikalleen.

Jos ohjaaja koskettaa koiraansa tai pitää siitä kiinni aikomuksenaan rauhoittaa sitä tai estääkseen sitä lähtemästä, katsotaan tämä luvatta lähdeksi. Jos koiran paikalla pysyminen vaatii usein toistuvia käskyjä tai muuta jatkuvaa huomiota ohjaajalta, alentaa se koiran suorituksen arvoa ja voidaan ääritapauksessa rinnastaa luvatta lähdeksi, joka vaikuttaa koiran palkintosijaan. Mikäli alokasluokassa koira karkaa noutoon eikä sitä saada pysähtymään, tämä johtaa myös palkintosijan alentamiseen.

Riistankäsittely

Koiran on epäröimättä ilman ohjaajan kehotusta noudettava vainuamansa riista pehmeällä ja tasapainoisella otteella, palautettava se nopeasti sekä luovutettava ohjaajalle käteen.

Riistan vahingoittaminen, kieltäytyminen noudosta, riistan päällä kieriminen ja noutojen kesken jättäminen johtavat kokeen keskeyttämiseen luokasta riippumatta, samoin jos koira ohjaajan kielloista huolimatta hakee riista suussa tai ajaa takaa elävää riistaa. Riistan vaihtaminen sekä jatkuva pudottelu aiheuttavat AVO - ja VOI -luokissa kokeen keskeyttämisen. Alokasluokassa ne aiheuttavat vähintäänkin palkintosijan alentamisen.

Vesityöskentely

Koiran on mentävä mielellään veteen sekä uitava tehokkaasti ja määrätietoisesti. Jos koira joudutaan toistuvasti kehottamaan tai se kieltäytyy veteen menosta, koe keskeytetään. Huono uimatekniikka tai hidas uinti voivat johtaa palkintosijan alentamiseen.

Jäljestämiskyky

Jälkityön on tapahduttava itsenäisesti, nopeasti ja määrätietoisesti. Jos koira ei itsenäisesti etene kaadolle, alennetaan palkintosijaa. Jos koira kieltäytyy kanin noudosta, sitä ei voida palkita. Jos koira palaa lähtöpaikalle ilman kania, se voidaan kerran lähettää uudelleen jäljelle.

Yhteistyöhalu

Koiran on kaikissa tilanteissa oltava helposti hallittavissa, seurattava hyvin ohjaajansa sekä pysyttävä käskystä paikallaan. Yhteistyötä koiran ja ohjaajan välillä seurataan koko kokeen ajan. Jos koiran hallittavuudessa on suuria puutteita tai ohjaaja joutuu fyysisesti puuttumaan koiran työskentelyyn, voi se johtaa kokeen keskeyttämiseen.

Ohjattavuus

Hyvin ohjattavissa oleva koira ohjataan vaivattomasti ja pienin merkein haluttuun kohteeseen. Heikko ohjattavuus tai kovaääninen ohjaaminen aiheuttavat vähintäänkin palkintosijan alenemisen.

Jos koira on heikosti ohjattavissa, ei ohjausriistan itsenäinen löytäminen nosta suorituksen arvoa.

Muut ominaisuudet

Noutajan on kaikissa tilanteissa pysyttävä rauhallisena ja oltava äänetön. Haukkuminen, vinkuminen tai muu ääntely johtavat kaikissa luokissa palkintosijan alentamiseen. Jos se on häiritsevää ja jatkuvaa, koe keskeytetään. Aggressiivinen käyttäytyminen johtaa aina kokeen keskeyttämiseen.

Yleisvaikutelma

Yleisvaikutelmassa arvostellaan koiran soveltuvuutta ja käyttökelpoisuutta toimia metsästyskoirana. Arvostelussa on huomioitava koiran kaikki suoritukset. Yleisvaikutelmassa tulee näkyä positiivisten seikkojen lisäksi myös palkintosijan alentamiseen ja kokeen keskeyttämiseen johtavat syyt. Kirjoitetun tekstin tulee olla sopusoinnussa annetun palkinnon kanssa.

8. KOIRAN SUORITUKSEN KESKEYTTÄMINEN

koiran suoritus keskeytetään, jos koiran ja ohjaajan välinen yhteistyö on niin puutteellista, että kokeen suorittaminen ei onnistu. Samoin jos koiralla on sellaisia ominaisuuksia, että kokeen jatkaminen ei enää ole mielekästä, tai koiralla ei ole enää mahdollisuutta saavuttaa hyväksytyä tulosta/palkintoa tai seuraavista syistä:

- täysin riittämätön työskentelyhalu
- selvä laukausarkuus
- riistan vahingoittaminen tai kieriminen riistan päällä
- kieltäytyminen riistan noudosta tai noutojen jättäminen kesken
- riistan vaihtaminen tai jatkuva riistan pudottelu (AVO, VOI)
- kieltäytyminen vesityöskentelystä
- aggressiivinen käyttäytyminen
- jatkuva, häiritsevä vinkuminen tai haukkuminen
- "paukkunouto" (VOI)
- karkaaminen ohjaajan hallinnasta

Lisäksi koiran suoritus on keskeytettävä, jos ohjaaja kurittaa koira koepaikalla tai kokeen aikana, tai jos koira loukkaantuu. Keskeyttämisen syy ja se, kenen toimesta keskeyttäminen on tapahtunut, merkitään arvostelulomakkeeseen.

9. PALKITSEMINEN

Osatehtävien avulla tuomarilla on muodostettava kuva koiran ominaisuuksista, koulutustasosta ja sen käyttökelpoisuudesta metsästyskoirana. Kaikissa luokissa noudatetaan laatuarvostelua. Palkintosijaa päätettäessä ratkaisee tuomarille muodostunut kokonaisvaikutelma koirasta.

Palkinnot

Arvostelu on sopeutettava luokan yleistä vaatimustasoa vastaavaksi.

Ensimmäinen (1.) palkinto annetaan koiralle, jonka kokonaissuoritus on erinomainen.

Toinen (2.) palkinto annetaan koiralle, jonka kokonaissuoritus on hyvä.

Kolmas (3.) palkinto annetaan koiralle, jonka kokonaissuoritus on tyydyttävä.

Jos koiran kokonaissuoritus ei riitä hyväksytyyn palkintoon tai tuomari joutuu keskeyttämään kokeen, merkitään palkintosijan kohdalle **nolla (0)**. Ohjaajan keskeyttäessä tilanteessa, jossa tuomarin mielestä koiralla olisi vielä ollut mahdollisuus ylittää palkintosijoille, merkitään tulokseksi **viiva (-)**.

OSA 5. NOUTAJIEN KÄYTÄNNÖN METSÄSTYSKOESÄÄNNÖT (NKM)

Hyväksytty Kennelliiton valtuuston kokouksessa 27.11.2005

Voimassa 1.4.2006 alkaen

1. KOKEEN TARKOITUS

Kokeen tarkoituksena on arvostella noutajien B-metsästyskokeiden (NOME-B) voittajaluokassa (VOI) menestyneiden noutajien käyttöominaisuuksia aidossa metsästystilanteessa. Noutajien käytännön metsästyskokeen hyväksytyt suorittaminen on yhtenä edellytyksenä käyttövalion (FIN KVA) arvoon.

2. KOKEEN JÄRJESTÄMINEN

Yleistä

Kokeita järjestettäessä on noudatettava sääntökirjan osassa yksi (1) annettuja yleisiä sääntöjä ja määräyksiä sekä kennelliiton yleisiä määräyksiä. Tuomari vastaa siitä, että kokeessa noudatetaan sääntöjä ja ohjeita.

Käytännönmetsästyskokeita ei tarvitse anoa etukäteen. Koiran omistaja/ohjaa, jonka koiralla on kokeeseen osallistumiseen oikeuttavat tulokset, ilmoittautuu tuomaritoimikunnalle, joka mahdollisuuksien mukaan järjestää metsästystilaisuuden, jossa koe ilmoitetun koiran osalta voidaan suorittaa. Osallistumisoikeus on **OSAN 1:** kohdan 4 § mukainen.

Tuomaritoimikunta kokoaa tiedot metsästystapahtumista, joissa koe on mahdollisista suorittaa.

Tuomarit

Tuomaritoimikunta nimeää ylituomarin kokeeseen. Ohjeena voidaan pitää sitä, että yksi tuomari arvostelee enintään kaksi koiraa metsästyspäivää kohti.

Tässä koemuodossa ei suoriteta harjoitus- eikä koearvosteluja.

3. RIISTA

Metsästettävän riistan tulee olla riista- tai vahinkolintuja sekä turkiseläimiä pois lukien petoeläimet.

4. KOKEEN SUORITTAMINEN

4.1 Yleistä

Koiraa voidaan käyttää metsästystilanteen ja koiran kokemusten mukaan joko pelkästään noutavana tai sekä ylösajavana että noutavana koirana.

Kokeessa on aina oltava mukana vähintään kaksi (2) koiraa, joista toisen ei tarvitse osallistua kokeeseen.

4.2 Suoritusten kuvaus

Metsästysmaasto on valittava siten, että koiralla onnistuneen jahdin tuloksena on mahdollisuus vähintään kolmen (3) vasta-ammutun riistan noutoon. Erityisesti vahinko- ja tarhalintujen metsästyksessä tulee huolehtia, että koeolosuhteet ovat mahdollisimman metsästyksenomaiset.

Mikäli metsästys tapahtuu koko päivän mittaisena passimetsästyksenä, voidaan koira tuomarin luvalla pitää osan aikaa kytkettynä.

Kokeen kulkua ei voida kuvailla, vaan tapahtumat etenevät metsästystilanteen mukaan.

4.3 Kokeen kesto

Koe kestää normaalisti yhden metsästyspäivän tai ajan, joka on tyypillinen kyseiselle metsästykselle. Mikäli noutoja ei saada riittävästi, voidaan koetta jatkaa seuraavana päivänä.

5. ARVOSTELU

Kokeessa arvostellaan koiran kykyä ja halua noutaa vasta-ammuttua riistaa vedestä ja/tai maalta ja edelleen koiran ominaisuuksia käyttökelpoisena metsästyskoirana. Koiran koko suoritus metsästystapahtuman aikana huomioidaan arvostelussa.

5.1 Arvosteltavat ominaisuudet

Kokeessa arvioitavat ominaisuudet ovat samat kuin B-metsästyskokeessa. Ominaisuudet on kuvattu sääntöjen **OSASSA 3. NOUTAJIEN B-METSÄSTYSKOKEEN SÄÄNNÖT (NOME-B)** kohdassa **7 §**. Metsästystilanteessa ei välttämättä voida todeta kaikkia arvostelukohтия.

5.2 Suorituksen keskeyttäminen

Keskeyttämiseen oikeuttavat syyt on lueteltu **OSAN 4** kohdassa **8**. Tuomari voi halutessaan myös keskeyttää kokeen siinä vaiheessa, kun koiralla ei enää ole mahdollisuutta saavuttaa hyväksytyä tulosta.

Suoritusten jälkeen koirasta annetaan suullinen ja kirjallinen arvostelu. Arvostelu kirjataan rotujärjestön hyväksymälle lomakkeelle.

6. PALKITSEMINEN

Kokeessa noudatetaan laatuarvostelua ja koira arvostellaan **hyväksyty/hylätty**-periaatteella. Arvostelu ja tulos kirjataan rotujärjestön hyväksymälle arvostelulomakkeelle.

Hyväksyty tulos merkitään palkintosijalla ensimmäinen (1.) palkinto ja se annetaan koiralle, jonka toiminta on moitteetonta ja tehokasta koko metsästyksen ajan.

Jos koiran kokonaissuoritus on **hylätty** tai, jos tuomari joutuu keskeyttämään kokeen **OSAN 1** kohdassa **8** mainituista syistä, merkitään palkintosijan kohdalle **nolla (0)**.

OSA 6. NOUTAJIEN WORKING TESTIN SÄÄNNÖT (NOWT)

Hyväksytty Kennelliiton valtuuston kokouksessa 27.11.2005

Voimassa 1.4.2006 alkaen

1. KOKEEN TARKOITUS

Kokeen tarkoituksena on arvostella noutajien soveltuvuutta ja halua työskennellä metsästyksenomaisissa tehtävissä ottaen huomioon jalostusta koskevat tavoitteet.

2. KOKEEN JÄRJESTÄMINEN

Kokeita anottaessa ja järjestettäessä on noudatettava sääntökirjan osassa yksi (1) annettuja yleisiä sääntöjä ja määräyksiä sekä kennelliiton yleisiä määräyksiä.

3. KOELUOKAT

Nuorten luokka (NUO), johon saavat osallistua 9-17 kuukauden ikäiset koirat. Hyväksytyä taipumuskoesuoritusta ei vaadita.

Alokasluokka (ALO), johon saavat osallistua noutajien taipumuskokeen hyväksytysti suorittaneet koirat ilman ikärajoitusta. ALO 1 -palkinnon saanut koira siirtyy avoimeen luokkaan.

Avoin luokka (AVO), johon saavat osallistua ALO 1 -palkinnon saaneet koirat. AVO 1 -palkinnon saanut koira siirtyy voittajaluokkaan.

Voittajaluokka (VOI), johon saavat osallistua AVO 1 -palkinnon saaneet koirat.

Koira voi jatkaa osallistumisestaan alemmassa luokassa sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin se on saavuttanut ylempään luokkaan oikeuttavan tuloksen. Jos koira osallistuu ylempään luokkaan, se ei enää saa osallistua alempaan luokkaan.

4. KOIRANOHJAAJA

Ohjaajan tulee noudattaa tuomareiden ja toimitsijoiden ohjeita.

Koirat pidetään kytkemättöminä arvostelun ajan, ellei tuomari toisin määrää. Koiran saa lähettää selvällä käsimerkillä. Koiraa ohjaamisessa kokeen aikana suositellaan pillin käyttöä. Jos ohjaaja kutsuu koiran takaisin sivulle kesken suorituksen, katsotaan se avoimessa- ja voittajaluokassa osasuorituksen keskeyttämiseksi.

Kaulapannan tai muun varusteen käyttö koesuorituksen aikana on kielletty. Suoritusten aikana ohjaaja ei saa käyttää apuvälineitä, jotka voidaan tulkita pakotteiksi. Koiraa ei saa kurittaa koepaikalla eikä kokeen aikana.

5. NOUTOESINEET

Kokeessa on noudettavana tarkoitusta varten valmistettuja, yleisesti saatavilla olevia, kangaspäällisiä noutoesineitä, dummyja. Valtaosan dummyista tulee olla noin 0,5 kg painoisia.

6. KOKEEN SUORITTAMINEN

Working Test koostuu vähintään neljällä suorituspaikalla tehdyistä osatehtävistä. Tehtävät laaditaan siten, että ne mahdollisimman hyvin vastaavat todellisia metsästystilanteita. Mikäli mahdollista on koiria kokeiltava sekä passipaikalla työskennellen että maastossa ajoketjun (walking-up) mukana liikkuen, samoin vedessä.

Koiralle on annettava mahdollisuus näyttää paikallistamiskykyä ja käyttää luonnollisia noutajan ominaisuuksiaan. Dummyja ei pidä sijoittaa niin, että koira joutuu noutoon mennessä ohittamaan toisen dummyn kohtuuttoman läheltä. Noutoetäisyydet eivät saa ylittää 150 metriä.

Paikallistamistehtävät on järjestettävä siten, että koiralla on mahdollisuus pudotusten paikallistamiseen. Laukaus ammutaan aina ennen heittoa. Ampuja sijoitetaan niin, että ampumaetäisyydet vastaavat todellisia pudotusetäisyyksiä. Haulikon käyttö on suotavaa, mutta olosuhteiden vaatiessa on lähetyspistoolin tai vastaavan käyttö sallittua. Heitot tulee tehdä kaikille koirille samansuuruisilla ja -värisillä dummyilla. Dummynheittimien käyttö on sallittua.

Hakutehtävät toteutetaan niin, että ohjaajille kerrotaan pudotusalue, mutta ei dummyjen tarkkaa sijaintia. Sijoituspaikkoja vaihdetaan niin, että olosuhteet eri koirille ovat mahdollisimman tasapuoliset. Laajat hakualueet eivät kuulu tähän koemuotoon. Vaikeutta haetaan maaston peitteisyydellä, pienellä dummymäärällä (1-3) ja niiden huolellisella sijoittamisella (piiloon).

Koirien suoritusjärjestys määrätään pääsääntöisesti arvalla.

7. ARVOSTELU

Tuomari voi arvostella yhden tai useamman osasuorituksista. Samalla suorituspaikalla voi arvostella myös useita tuomareita.

Tuomarin tulee huolehtia, että jokainen koira saa mahdollisimman hyvän ja tasapuolisen mahdollisuuden osoittaa kykynsä noutavana koirana. Osatehtävän alussa tuomari tulee antaa ohjaajalle tehtävän suorittamiseen tarvittavat ohjeet. Ohjeita voidaan antaa myös koko osallistujajoukolle alkupuhuttelun yhteydessä.

Osasuorituksen jälkeen tuomari arvioi koiran suoritusta muutamain sanoin. Koiran saamaa pistemäärää ei tässä vaiheessa kerrota.

7.1 Arvosteltavat ominaisuudet

Noutaja seuraa tiiviisti ohjaajan sivulla, on hiljaa ja pysyy paikallaan ilman että koiran ohjaaja joutuu kiinnittämään huomiota koiraan.

Noutajan tulee esittää hyvää hakutyötä, oma-aloitteisuutta, vainunkäyttöä ja ”riistanlöytökykyä”. Se ei saa välttää minkäänlaista maastoa ja sen pitää mennä veteen kehotuksista.

Hyvä paikallistamiskyky on tärkeä asia. Koiran tulee tarkkailla valppaana laukausten suuntaan ja painaa mieleensä putoamispaikat. Suoraviivainen, itsenäinen eteneminen pudotuspaikalle sekä nopea dummyn löytäminen ovat merkki erinomaisesta paikallistamiskyvystä.

Kun koira lähetetään noudolle, jonka putoamista sillä ei ole ollut mahdollista nähdä, tulee sen halukkaasti totella käskyjä ja toimia hyvässä yhteistyössä ohjaajan kanssa. Yleensä parhaat koirat tarvitsevat vähiten ohjaamista ja saavat vaikeatkin tehtävät näyttämään yksinkertaisilta ja helpoilta.

Löydettyään dummyn noutaja suorittaa oma-aloitteisen, nopean ylösoton, palauttaa nopeasti pehmeällä, tasapainoisella otteella sekä luovuttaa ohjaajalle käteen. Ei ole kovin suuri virhe jos koira laittaa dummyn maahan parantaakseen otetta.

7.2 Koiran suorituksen keskeyttäminen

Koiran suoritus keskeytetään seuraavista syistä:

- jatkuva häiritsevä vinkuminen tai haukkuminen
- selvä laukausarkuus
- kovasuisuus
- kieltäytyminen vesityöskentelystä
- aggressiivinen käyttäytyminen

Lisäksi koiran suoritus on keskeytettävä, jos ohjaaja kurittaa koira koepaikalla tai, jos koira loukkaantuu.

7.3 Pisteet

Jokaisella suorituspaikalla tehdyistä osatehtävistä enimmäispistemäärä on 20 pistettä.

Jos koira tekee jonkun seuraavista virheistä, se saa nolla (0) pistettä:

- etsiminen dummy suussa
- dummyn vaihtaminen
- kieltäytyminen noudosta
- paukkunouto
- karkaaminen hallinnasta

Löytymättä jäänyt dummy pudottaa yleensä koko osasuorituksen nolliille. Tehtävistä ja luokasta riippuen voidaan noudattaa myös käytäntöä, jossa samalla suorituspaikalla tehdyt noudot arvioidaan erikseen (10+10 pist.).

Virhe, joka johtaa 0 pisteeseen, sulkee koiran pois palkinnoilta, mutta koira voi jatkaa koetta, mikäli tuomarit eivät toisin päättä.

Yksi vakava virhe pudottaa koiran pistemäärää vähintään puolet tehtävän enimmäispistemäärästä. Kaksi vakavaa virhettä pudottaa suorituksen nolliille.

Vakavia virheitä ovat:

- huono seuraaminen
- rauhattomuus passipaikalla
- vinkuminen tai haukkuminen
- huono hallittavuus
- turha häiritseminen koetilanteessa
- äänekäs ohjaaminen
- liian riippuvainen ohjaajasta
- hidas ja/tai haluton työskentely
- huolimaton nouto-ote
- huono paikallistamiskyky

7.4 Loppukilpailu

Working Test toteutetaan yleensä niin, että pisteet lasketaan yhteen ennen viimeistä suorituspaikkaa. Koirat, jotka ovat saaneet vähintään 75 % suoritettujen tehtävien enimmäispistemäärästä, kutsutaan loppukilpailuun, jonka tuomaristo arvostelee yhdessä. Loppukilpailussa kaikki koirat ovat yhtä aikaa arvosteltavana joko samalla passipaikalla tai linjalla kulkien. Tarvittaessa koirat voidaan jakaa sopivan kokosiin ryhmiin.

Muiden koirien palkintosijat määritellään ennen loppukilpailua saavutettujen pisteiden perusteella.

Mikäli loppukilpailun jälkeen kaksi tai useampi koira on tasapisteissä, järjestään uusinta tasatilanteessa olevien koirien kesken. Uusinnassa koirille annetaan niin monta noutomahdollisuutta, kuin tuomaristo katsoo tarpeelliseksi. Suoritukset uusinnassa eivät enää vaikuta koiran saamaan palkintosijaan.

8. PALKITSEMINEN

Ensimmäinen (1.) palkinto annetaan koiralle, joka on saanut vähintään 75 % enimmäispistemäärästä ja vähintään 11 pistettä jokaiselta suorituspaikalta.

Toinen (2.) palkinto edellyttää vähintään 60 % enimmäispistemäärästä ja vähintään 8 pistettä jokaiselta suorituspaikalta.

Kolmas (3.) palkinto edellyttää vähintään 50 % enimmäispistemäärästä ja vähintään 5 pistettä jokaiselta suorituspaikalta.

Jos koiran pistemäärä ei riitä palkintosijaan tai tuomari joutuu keskeyttämään kokeen, merkitään palkintosijan kohdalle **nolla (0)**. Ohjaajan keskeyttäessä tilanteessa, jossa tuomarin mielestä koiralla olisi vielä ollut mahdollisuus yltyä palkintosijoille, merkitään tulokseksi **viiva (-)**.

A. VALTAKUNNALLISEN NOUTAJIEN SM-NOME KOKEEN JÄRJESTÄMISOHJE

Hyväksytty Kennelliiton Koe- ja kilpailutoimikunnassa 9.9.2008

Voimassa 1.1.2009 alkaen

1. TARKOITUS

Kokeen tarkoituksena on edistää noutajaruutujen koirien koulutusta, lisätä harrastajien lukumäärää sekä tehdä tunnetuksi noutajien metsästysominaisuudet ja käyttökelpoisuus pienriistan talteenottajina.

2. KOKEEN JÄRJESTÄMINEN

NOME-SM-kokeessa noudatetaan voimassa olevia NOME-sääntöjä. Kokeen järjestämisestä vastaavat rotujärjestöt, jotka voivat myöntää järjestämisoikeuden jollekin jäsenyhdistyksistään.

Kokeen järjestävät rotujärjestöt nimeävät SM-kokeen ylituomarin ja hänelle varamiehen. Lisäksi karsintakokeita järjestettäessä nimetään niiden ylituomarit ja tarvittava määrä palkintotuomareita. Tuomareita kutsuttaessa on otettava huomioon tuomareiden pätevyudet eri koemuotojen arvosteluun.

Palkintotuomareina kokeessa toimivat ylituomari ja hänen varamiehensä. Loppukilpailun arvostelevat molemmat tuomarit yhdessä.

3. KOKEEN TALOUS

Kokeen taloudesta on ensisijaisesti vastuussa kokeen järjestävä rotujärjestö, joka voi sopia vastuun jakamisesta järjestämiseen osallistuvan jäsenyhdistyksen kanssa.

4. KOIRIEN VALINTA KOKEESEEN

Osallistumisoikeus kokeeseen on kaikilla Suomessa rekisteröidyillä noutajaruutuisilla koirilla, jotka kilpailevat noutajien B-metsästyskokeen voittajaluokassa. SM-NOME-kokeeseen valitaan enintään 24 koiraa joko tulosten tai karsintakokeiden perusteella. Rotujärjestöt päättävät valintaperusteista. Edellisen vuoden mestari on oikeutettu osallistumaan kokeeseen ilman esikarsintoja. Noutajien SM-kokeen valintaperusteista pidetään yllä erillistä rotujärjestöjen hyväksymää ohjeistusta.

Kokeeseen on ilmoitettava viimeistään kaksi viikkoa ennen koetta. Koiran omistaja vastaa ilmoittautumisesta ja koemaksun suorittamisesta.

Kokeen järjestävä rotujärjestö päättää ilmoittautumismaksun suuruuden ja ilmoittautumisten vastaanottajan.

5. KOKEEN SUORITTAMINEN JA PALKITSEMINEN

Koe järjestetään kaksipäiväisenä. Ensimmäisenä päivänä on virallinen NOME-B-voittajaluokka, jossa normaalin laatuarvostelun lisäksi valitaan koirat seuraavan päivän loppukilpailuun. Tulosten perusteella tuomarit valitsevat yhdessä jatkoon pääsevät koirat.

Toisena päivänä suoritetaan ainoastaan loppukilpailu joka toteutetaan mahdollisimman metsästyksenomaisesti. Loppukilpailu voidaan käydä myös A-metsästyskokeen säännöillä **(ei virallinen A-koe)** aidossa metsästystilanteessa niin, että noudettava riista pudotetaan kilpailevien koirien läsnä ollessa. Loppukilpailussa ei anneta laatuarvostelua. Voittajaa kutsutaan noutajamestariksi (NM+vuosiluku).

6. MUUTOKSET JÄRJESTÄMISOHJEISIIN

Näitä sääntöjä koskevat muutosehdotukset on tehtävä rotujärjestölle. Tuomaritoimikunta käsittelee muutokset järjestämisohjeeseen.

Muutokset hyväksyy Kennelliiton koe- ja kilpailutoimikunta.

B. KOETUOMARIEN KOULUTUS-, PÄTEVÖINTI JA JATKOKOULUTUS

Hyväksytty Kennelliiton Koe- ja kilpailutoimikunnassa 1.1.2008. Voimassa 1.1.2009 alkaen

1. YLEISTÄ

Kennelliiton koetuomareiden koulutus-, pätevänti- ja toimintaohjeen lisäksi noudatetaan seuraavaa ohjetta, josta päättää rotujärjestöt ja jonka vahvistaa Kennelliiton hallitus.

2. KURSSIEN JÄRJESTÄMINEN JA ANOMINEN

Ylituomareiden koulutuksen järjestää rotujärjestöjen alainen tuomaritoimikunta yhteistyössä rotujärjestöjen ja Kennelliiton kanssa. Tuomaritoimikunta nimeää järjestettävälle kurssille johtajan ja muut kouluttajat. Kurssianomus tehdään Kennelliiton kaavakkeelle voimassaolevien ohjeiden mukaisesti.

3. KURSSEILLE HYVÄKSYMINEN

Kursseille hyväksytyjen tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

3.1 Noutajien taipumuskoe

- ovat Kennelliiton ja rotujärjestön jäseniä.
- ovat toimineet aktiivisina noutajaharrastajina vähintään viisi (5) vuotta, johon on sisällyttävä tehtäviä rotujärjestön tai sen jäsenyhdistysten kouluttajana, kokeiden järjestelyissä ja toimitsijana.
- ovat toimineet vähintään kaksi (2) kertaa noutajien taipumuskokeen ylitoimitsijana, joista viimeinen voimassa olevien sääntöjen mukaisesti.
- omaavat voimassa olevan metsästyskortin ja aseenkantoluvan.
- ovat osallistuneet noutajien metsästyskokeen voittajaluokkaan kouluttamallaan koiralla.
- ovat perehtyneet noutavien koirien käyttöön metsästystehtävissä ja toimineet noutajan ohjaajana metsästyksessä.
- hakijalla tulee olla rotujärjestön tai sen jäsenyhdistyksen kirjallinen suositus.

3.2 Noutajien Working Test

- ovat Kennelliiton ja rotujärjestön jäseniä.
- ovat toimineet aktiivisina noutajaharrastajina vähintään viisi (5) vuotta, johon on sisällyttävä tehtäviä rotujärjestön tai sen jäsenyhdistysten kouluttajana, kokeiden järjestelyissä ja toimitsijana.
- ovat toimineet vähintään kaksi (2) kertaa noutajien WT:n ylitoimitsijana, tai kerran (1) ylitoimitsijana ja kaksi (2) kertaa muussa vastuullisessa toimitsijatehtävässä.
- ovat osallistuneet noutajien metsästyskokeen tai Working Testin voittajaluokkaan kouluttamallaan koiralla.
- omaavat voimassa olevan metsästyskortin ja aseenkantoluvan.
- ovat perehtyneet noutavien koirien käyttöön ja toimineet noutajan ohjaajana jahdeissa, joita tässä koemuodossa kuvataan (ajojahdit, walking-up).
- harrastavat aktiivisesti metsästystä noutajan kanssa.
- hakijalla tulee olla rotujärjestön tai sen jäsenyhdistyksen kirjallinen suositus.

3.3 Noutajien A- ja B-metsästyskoe

A- ja B-metsästyskoe tuomarikurssit järjestetään jatkokoulutuksena (koulutuksia ei anota erikseen Kennelliitolta.) A- ja B-metsästyskoe tuomariksi voi jatko kouluttautua joko taipumuskoe tai Working Test tuomari tehtävien kautta. Jatkokoulutukseen ei ole yleistä hakumenettelyä, vaan siihen kutsutaan jo tuomarina olevat Working Test ja Taipumuskoe tuomarit. Tuomaritoimikunta päättää jatkokoulutukseen pääsevien valinnoista.

- ovat Kennelliiton ja rotujärjestön jäseniä.
- ovat toimineet vähintään kaksi (2) vuotta taipumuskokeiden tai Working Testin ylituomarina ja arvostelleet tänä aikana vähintään kahdeksan (8) kertaa.
- ovat osallistuneet kouluttamallaan koiralla vähintään kahden (2) koekauden aikana noutajien metsästyskokeen voittajaluokkaan ja ovat saavuttaneet hyväksytyyn palkinnon.
- ovat toimineet vähintään kaksi (2) kertaa noutajien kaikkien luokkien metsästyskokeen ylitoimitsijana, tai kerran (1) ylitoimitsijana ja kaksi (2) kertaa luokkavastaavana. (eriluokissa)
- harrastavat aktiivisesti metsästystä noutajan kanssa.

A-kokeiden jatkokoulutukseen voivat osallistua metsästyskokeen ylituomarit jotka:

- ovat arvostelleet WT- tai B-kokeessa vähintään kahtena (2) vuonna ja vähintään kahdeksan (8) kertaa.
- ovat olleet koiran ohjaajana tai toimitsijana vähintään kolmessa (3) A-kokeessa.
- ovat aktiivisesti toimineet koiran ohjaajana sellaisissa jahdeissa, joissa näitä kokeita järjestetään

Hakijan tulee kyetä osoittamaan luotettavasti täyttävänsä edellä mainitut vaatimukset.

4. TUOMARIKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Koulutus järjestetään rotujärjestöjen hyväksymän kurssiohjelman mukaisesti. Kurssin johtajan on täytettävä seuraavat vaatimukset:

Taipumuskokeen tuomarikurssin johtajan on oltava sekä taipumus- että metsästyskokeen ylituomari.

Working Testin tuomarikurssin johtajan on oltava sekä noutajien metsästyskokeen että Working Testin ylituomari.

B-metsästyskokeen tuomarikurssin johtajalta vaaditaan:

- on ollut metsästyskokeen ylituomari vähintään neljän (4) vuoden ajan.
- on toiminut tuomaritehtävissä vähintään kahdeksan (8) kertaa, joista ainakin kaksi (2) viimeisintä kurssia edeltävänä vuonna.

A-kokeen jatkokoulutuksen johtajalta vaaditaan:

- on toiminut A-metsästyskokeen ylituomarina vähintään neljän (4) vuoden ajan.
- on toiminut tuomaritehtävissä vähintään kuusi (6) kertaa, joista viimeisin kurssia edeltävän kahden (2) vuoden aikana. Myös arvostelut FT-kokeissa ulkomailla huomioidaan.

Apunaan hänen tulee käyttää kyseisen koemuodon tuomaria/tuomareita.

5. YLITUOMAREIDEN KOULUTUS JA PÄTEVÖINTI

5.1 Noutajien taipumuskoe

Rotujärjestöjen ja rodunomaisten kokeiden tuomaritoimikunnan järjestämän ennakkovalmennuksen yhteydessä arvioidaan hakijan kyky tulkita noutajan käyttäytymistä ja ominaisuuksia käyttöä vastaavissa tilanteissa.

Rotujärjestöt nimeävät kurssille sovittun määrän henkilöitä ennakkovalmennuksen tulosten perusteella.

Kennelliitto järjestää yhden päivän peruskoulutuksen ylituomarikoulutukseen hyväksytyille.

Tuomaritoimikunta järjestää erikoiskoulutuksen, joka sisältää sekä teoriaosuuden että käytännön harjoitukset.

Koearvostelu-oikeuden saaminen edellyttää:

- kahden (2) harjoitusarvostelun suorittamista
- hyväksytyä suullista ja kirjallista kuulustelua
- maastossa tapahtuvan arvostelukokeen hyväksytyä suorittamista

Koearvostelut

Seuraavat vaatimukset tulee täytyä:

- kokelaan on suoritettava kolme (3) hyväksytyä koearvostelua vähintään kahdelle (2) eri tuomarille.
- vähintään neljän (4) koiran on saavutettava hyväksyttävä tulos.
- koearvostelu voidaan hylätä, jos kokelaan antama tulos poikkeaa kahden (2) tai useamman koirankohdalla arvostelevan tuomarin antamasta tuloksesta.
- koearvostelu suoritetaan kirjallisena. Hyväksytyt/hylätyt arvostelut merkitään pätevimiskorttiin ja Kennelliiton koepöytäkirjaan.

- koearvostelut on suoritettava viimeistään kahden (2) vuoden kuluessa erikoiskoulutuksen päättymisestä.
- tuomari-toimikunta vahvistaa vuosittain ne tuomarit, joilla on oikeus ottaa vastaan koearvostelija. Tuomarilta vaaditaan, että hän arvostelee aktiivisesti ja osallistuu jatkokoulutukseen säännöllisesti, sekä on arvostellut vähintään viisi (5) kertaa viimeisten kolmen (3) vuoden aikana. Metsästyskoetuomarilla, jolla on koearvostelujen vastaanotto-oikeus NOME-kokeessa, riittää kolme (3) arvostelukertaa viimeisen kolmen (3) vuoden aikana.
- kokelaan tulee arvostella kaikki koetuomarin yhtenä päivänä arvostelemat koirat.
- kokelaan tulee itse ottaa yhteyttä koearvostelua varten koetuumariin ja koetoimikuntaan.
- koearvosteluoikeuden saamisesta tuomarikokelaan tulee ilmoittaa kirjallisesti koeluvan myöntäneelle kennelpiirille.

5.2 Working test

Rotujärjestöjen ja rodunomaisten kokeiden tuomari-toimikunnan järjestämän ennakkovalmennuksen yhteydessä arvioidaan hakijan kykyä tulkita noutajan käyttäytymistä ja ominaisuuksia käyttöä vastaavissa tilanteissa.

Rotujärjestöt nimeävät kurssille sovitun määrän henkilöitä ennakkovalmennuksen tulosten perusteella.

Kennelliitto järjestää yhden päivän peruskoulutuksen ylituomarikoulutukseen hyväksytyille.

NOU/NOME-tuomari-toimikunta järjestää erikoiskoulutuksen, joka sisältää sekä teoriaosuuden että käytännön harjoitukset.

Harjoitusarvostelujen vaatimukset:

- kokelaan on tehtävä kaksi (2) hyväksytyä harjoitusarvostelua, kahdelle (2) eri tuomarille. Suoritettuaan harjoitusarvostelut hyväksytysti kokelas saa koearvosteluluvan.
- harjoitusarvostelu on koulutustapahtuma ja vastaanottavan tuomarin on ohjattava kokelasta tilanteiden arvioinnissa.

Koearvostelujen vaatimukset:

- kokelaan on suoritettava kolme (3) hyväksytyä koearvostelua vähintään kahdelle (2) eri tuomarille, niin että koiria kaikista luokista tulee arvostelluksi.
- koearvostelut on suoritettava viimeistään kahden (2) vuoden kuluessa erikoiskoulutuksen päättymisestä.
- koearvostelu hylätään, jos kokelaan arvostelu tuomarin mielestä poikkeaa liaksi hänen omasta arvostelustaan.
- koearvosteluoikeuden saamisesta tuomarikokelaan tulee kirjallisesti ilmoittaa koeluvan myöntäneelle kennelpiirille.

Kokelaan tulee arvostella kaikki koetuomarin yhtenä päivänä arvostelemat koiran suoritukset, joita tulee olla vähintään kaksikymmentä (20). Tuomarilla saa olla yksi harjoitus tai koearvostelija kerrallaan.

Tuomari-toimikunta vahvistaa vuosittain ne tuomarit, joilla on oikeus ottaa vastaan koearvostelija.

Kokelaan tulee itse ottaa yhteyttä harjoitus- ja koearvostelua varten kokeen tuomariin ja koetoimikuntaan.

NOME-ylituomarit voivat osallistua Working Test -jatkokoulutukseen, jonka läpäistyään he voivat arvostella Working Testissä.

5.3 Metsästyskokeet

5.3.1 B-koe

Kurssille hyväksytään kohdan 3.3 vaatimukset täyttävä hakija.

Tuomari-toimikunnan järjestämä erikoiskoulutus sisältää sekä teoriaosuuden että käytännön harjoituksia.

Kurssin läpäiseminen edellyttää suullisen ja kirjallisen kuulustelun hyväksytyä suorittamista

Harjoitus- ja koearvostelut

Tuomaritoimikunta vahvistaa vuosittain ne tuomarit, joilla on oikeus ottaa vastaan harjoitus- ja koearvosteluita. Tuomarilta vaaditaan, että hän arvostelee aktiivisesti ja osallistuu jatkokoulukseen säännöllisesti sekä, että hän on arvostellut vähintään viisi (5) kertaa viimeisten kolmen (3) vuoden aikana. Koearvostelu suoritetaan kirjallisena. Hyväksytyt/hylätyt harjoitus- ja koearvostelut merkitään pätevimiskorttiin ja Kennelliiton koepöytäkirjaan.

Kokelaan tulee itse ottaa yhteyttä harjoitus- ja koearvostelua varten kokeen tuomariin ja koetoimikuntaan.

Kokelaan tulee arvostella kaikki koetuomarin yhtenä päivänä arvostelemat koirat. Tuomarilla saa olla yksi harjoitus tai koearvostelija kerrallaan.

Harjoitusarvostelujen vaatimukset:

- kokelaan on tehtävä kolme (3) hyväksytyä harjoitusarvostelua, yksi (1) jokaisessa luokassa ja vähintään kahdelle (2) eri tuomarille. Suoritettuaan kaikki harjoitusarvostelut hyväksytysti kokelas saa koearvosteluluvan.
- harjoitusarvostelu on koulutustapahtuma ja vastaanottavan tuomarin on ohjattava kokeesta tilanteiden arvioinnissa.
- harjoitusarvosteltavia koiria tulee olla vähintään kahdeksan (8) jokaisessa luokassa.

Koearvostelujen vaatimukset:

- kokelaan on suoritettava kolme (3) hyväksytyä koearvostelua, yksi (1) jokaisessa luokassa ja vähintään kahdelle (2) eri tuomarille.
- koearvostelut on suoritettava viimeistään kahden (2) vuoden kuluessa erikoiskoulutuksen päättymisestä.
- vähintään neljän (4) koiran on saavutettava hyväksytyt tulokset.
- koearvostelu voidaan hylätä, jos kokelaan antama tulos poikkeaa kahden (2) tai useamman koiran kohdalla arvostelevan tuomarin tuloksesta.
- kokelaan tulee itse ottaa yhteyttä koearvostelua varten arvostelevaan tuomariin ja koetoimikuntaan.
- koearvosteluoikeuden saamisesta tuomarikokelaan tulee kirjallisesti ilmoittaa koeluvan myöntäneelle kennelpiirille.

5.3.2 A-koe

Arvosteleminen A-kokeessa edellyttää metsästyskoetuomarilta erillisen jatkokoulutusohjelman suorittamista.

Metsästyskokeen ylituomarit voivat hakea tuomaritoimikunnan järjestämään jatkokoulutukseen, joka sisältää sekä teoriaosuuden ja käytännön harjoituksia.

Kurssin läpäiseminen edellyttää suullisen ja kirjallisen kuulustelun hyväksytyä suorittamista.

Harjoitusarvostelut

Hyväksytyt/hylätyt harjoitusarvostelut merkitään pätevimiskorttiin ja Kennelliiton koepöytäkirjaan.

Kokelaan tulee itse ottaa yhteyttä harjoitusarvostelua varten kokeen ylituomariin ja koetoimikuntaan. Ylituomarilla saa olla yksi harjoitusarvostelija kerrallaan.

Harjoitusarvostelujen vaatimukset:

- kokelaan on tehtävä kaksi (2) hyväksytyä harjoitusarvostelua kahdelle (2) eri ylituomarille.
- harjoitusarvostelu on koulutustapahtuma ja vastaanottavan ylituomarin on ohjattava kokeesta tilanteiden arvioinnissa.

Suoritettuaan harjoitusarvostelut hyväksytysti kokelas saa luvan toimia A-kokeessa arvostelutuomarina. Kokeen ylituomari voi antaa arvostelutuomarille suosituksen ylituomaritehtävää varten. Ylituomaritehtävän voi vastaanottaa saatuaan suosituksen kahdelta eri ylituomarilta ja toimittuaan vähintään kolme (3) kertaa arvostelutuomarina.

NOU/NOME-tuomaritoimikunta ylläpitää tuomariluetteloa, josta ilmenee tuomareiden pätevyudet.

6. JATKOKOULUTUS

Jatkokoulutusta järjestetään tarvittaessa ja siitä vastaa tuomaritoimikunta, joka ylläpitää rekisteriä jatkokoulutukseen osallistuneista.

7. YLITUOMARIOIKEUKSIEN PERUUTTAMINEN

Tuomarin on säilyttääkseen yli- tai arvostelutuomarioikeudet:

- täytettävä yleiset ylituomareita koskevat Kennelliiton ohjeet.
- pysyttävä ajan tasalla tuomari tehtävien hoidossa.
- osallistuttava hänelle suunnattuun jatkokoulutukseen vähintään joka toinen kerta.
- arvosteltava vähintään kerran kahdessa vuodessa.

Metsästyskoetuomarin on arvosteltava taipumuskokeessa vähintään kerran kolmessa vuodessa säilyttääkseen NOU-ylituomarioikeudet. A-kokeen tuomareille huomioidaan myös arvostelu FT-kokeissa ulkomailla.

Rotujärjestöjen tuomaritoimikunnan esityksestä Kennelliitto voi evätä tuomarilta arvostelu oikeuden, kunnes hän on hyväksyttävästi suorittanut:

- taipumuskokeessa ja Working Testissä yhden (1) hyväksytyt koe arvostelun
- B-metsästyskokeessa yhden (1) hyväksytyt koe arvostelun jokaisessa luokassa

A-metsästyskokeen ylituomari, joka ei ole arvostellut edellisenä kahtena (2) vuonna, voi ottaa kahden (2) seuraavan vuoden ajan vastaan A-kokeen arvostelemaan tuomarin tehtäviä. Hän ei kuitenkaan voi toimia kokeen ylituomarina. Oikeudet toimia A-kokeen ylituomarina hän saa takaisin suorittamalla tuomarikoulutukseen kuuluvat kaksi (2) harjoitusarvostelua.

Mikäli asianomainen ei kahden (2) vuoden kuluessa tiedon saatuaan ole suorittanut koe- tai harjoitusarvostelua, voivat rotujärjestöt tuomaritoimikunnan esityksestä esittää Kennelliitolle kyseisen henkilön tuomarioikeuksien peruuttamista.

C. NOUTAJIEN RODUNOMAISTEN KOKEIDEN TUOMARITOIMIKUNNAN TOIMINTAOHJE

Hyväksytty Kennelliiton Koe- ja kilpailutoimikunnassa 9.9.2008. Voimassa 1.1.2009 alkaen

1. YLEISTÄ

Rodunomaisten kokeiden tuomaritoimikunta on noutajakoiraerotujärjestöjen alainen yhteistyöelin, joka valitaan tehtäväänsä vuosittain.

2. TOIMIKUNNAN KOKOONPANO JA VALINTA

Toimikunnan (4 jäsentä) ja sen puheenjohtajan valitsee tuomarikunta (Kennelliiton hyväksymät noutajien rodunomaisten kokeiden tuomarit) vuosittain maaliskuussa/huhtikuussa keskuudestaan. Toimikunnan puheenjohtajan on omattava NOME-tuomaripätevyys. Toimikunta valitsee varapuheenjohtajan ja sihteerin, joka voidaan kutsua toimikunnan ulkopuolelta.

Toimikunnan toimikausi alkaa 1.5 ja päättyy 30.4. Toimikunnan kokoonpanon vahvistavat rotujärjestöjen hallitukset.

3. KOKOUKSET

Toimikunta kokoontuu puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan johdolla tarvittaessa tai vähintään kahden toimikunnan jäsenen sitä vaatiessa. Toimikunta on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi toimikunnan jäsentä sekä puheenjohtaja tai puheenjohtajan ollessa estynyt varapuheenjohtaja ovat läsnä.

Toimikunta pitää kokouksistaan pöytäkirjaa, joka jaetaan rotujärjestöille ja tuomarikunnalle.

4. TOIMIKUNNAN TEHTÄVÄT

- valvoa rodunomaisten kokeiden sääntöjen ja ohjeiden noudattamista ja edistää arvostelun yhdenmukaistamista.
- valmistella ja esittää rotujärjestöille rodunomaisiin kokeisiin liittyvät sääntö- ja ohjesääntömuutokset. Valmistelun aikana tuomarikunnalta pyydetään lausunto valmisteltavaan asiaan.
- valitsee henkilöt tuomarikoulutukseen.
- vastata rodunomaisten kokeiden tuomarien koulutuksesta ja pätevöinnistä sekä ylläpitää tuomariluetteloa, josta ilmenee tuomareiden arvosteluoikeudet eri koemuodoissa.
- vastata rodunomaisten kokeiden tuomarien vuosittaisesta jatkokoulutuksesta ja ylläpitää tilastoa jatkokoulutukseen osallistuneista.
- nimetä tuomarit SM-metsästyskokeisiin, pohjoismaisiin mestaruuskokeisiin.
- valita noutajien edustusjoukkueet arvokilpailuihin, kuten esimerkiksi Eurooppa Cupiin ja pohjoismaisiin mestaruuskokeisiin.
- nimetä tuomarit käytännön metsästyskokeisiin.
- tarkastaa ja taltioida rodunomaisten kokeiden pöytäkirjat.
- vastata toimialueensa tiedottamisesta jäsenyhdistyksille ja jäsenistölle.
- hoitaa rotujärjestöjen hallitusten antamat tehtävät.
- toimikunta laatii vuosittain järjestöjen hallituksille esitykset toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi seuraavalle toiminta-vuodelle sekä toimittaa toimintakertomuksen edelliseltä toimikaudelta.
- toimikunta pitää yhteyttä rotujärjestöjen muihin toimikuntiin, metsästyskoiraerotuyhdistyksiin, Pohjoismaisiin noutajakoiraoyhdistyksiin sekä FCI:hin.

5. TOIMINTAOHJEEN VOIMASSAOLO

Toimintaohjeen hyväksyy rotujärjestöjen hallitukset ja se on voimassa Kennelliiton hallituksen hyväksymispäivästä lähtien. Toimintaohjeeseen esitetyt muutokset valmistelee tuomaritoimikunta ja/tai rotujärjestöt. Kennelliiton hallitus vahvistaa rotujärjestöjen hyväksymät muutokset.

6. TALOUS

Toimikunnan kustannukset jaetaan tasan rotujärjestöjen kesken.